

A.U.B. NIET ALLE GIROSTROKEN

De situatie van sportarchieven in Nederland

door Sjoerd van Tiel

De socioloog Ruud Stokvis stuitte tijdens zijn promotie-onderzoek bij de Koninklijke Nederlandse Schaatsenrijders Bond (KNSB) bij toeval op een vanuit historisch oogpunt zeer opmerkelijk document. Op een plank ergens boven in een kast tussen het stof lag het originele handgeschreven notulenboek van de oprichtingsvergadering van de KNSB uit 1882. Het kon nog erger; in het archief van de Roeibond trof Stokvis slechts een bijna verteerde hoeveelheid ongeordend papier aan.

Het lijkt erop dat sportbonden niet bijzonder zorgzaam omspringen met hun archiefmateriaal en daarmee met hun verleden. Weliswaar heeft het Algemeen Rijksarchief in Den Haag onlangs het archief van de (K)NVB verworven, maar van de archieven van de overige ruim tachtig landelijke sportbonden en koepelorganisaties in Nederland is bij het Rijksarchief weinig bekend. Op het niveau van de sportvereniging is de situatie sterk afhankelijk van een individuele verenigingsbestuurder of van de lokale gemeentearchivaris. Het gemeentearchief

van Rotterdam stelt zich naar eigen zeggen passief op. Hoofd Verzamelingen Henk Eijssens is blij met de archieven van de profvoetbalclubs Feyenoord, Sparta en Excelsior, hoewel

deze zich 'in niet al te beste staat bevinden'. Van amateursport-verenigingen krijgt het archief zo nu en dan wat aangeboden en nog onlangs kwam roeivereniging De Maas langs met het archief. Eijssens neemt dit graag op vanwege de betekenis van deze vereniging voor het culturele leven van Rotterdam, maar hij geeft wel aan dat het gemeente-archief niet de capaciteit heeft voor al het beschikbare materiaal. 'Als de derde of vierde hockeyvereniging aanklopt, moet je wel eens een streep trekken.' Bovendien heeft het archief een aantal richtlijnen voor verenigingen opgesteld. Het materiaal dient geschoond en geïnventariseerd te zijn. 'We kunnen niet alle girostrookjes verwerken, maar ja, in de praktijk strijk je toch al snel met je hand over je hart', aldus Eijssens.

Het gemeentearchief van Den Haag bezit materiaal van een stuk of twintig sportverenigingen, maar doet niets aan actieve werving. Alleen verenigingen die zelf komen, kunnen hun archief kwijt bij de gemeente. Hoewel de ervaring leert dat topsporters niet altijd bereid zijn hun persoonlijke archief af te staan, worden zij

of hun nabestaanden soms wel actief benaderd. Zo kwam het gemeentearchief in het bezit van het archief van wielrenner Piet Moeskops.

WORTELS IN DE SPORT

Haarlems archivaris Aad van Zielt is een stuk actiever op het gebied van de verenigingssport. Hij wijt dit aan zijn persoonlijke verbondenheid met de sport. Zelf is hij actief voetballer, 'maar als een archivaris zelf niet sport, is de belangstelling voor sport vaak afwezig', aldus Van Zielt. 'Sportclubs zelf zijn totaal onbekend met de mogelijkheden voor bewaring van hun materiaal en dat is ook wel te begrijpen. Ze hebben het te druk met het draaiend houden van hun eigen toko. De besturen van verenigingen hebben bovendien te kampen met een groot verloop en zo blijft veel waardevol materiaal achter op anonieme zolders'. De archivaris betreurt het dat hij weinig begrip vindt bij sportbonden en de gemeente. 'Haarlem verdient als Mekka van de sport in Nederland toch een eigen sportmuseum. Maar het enige dat we van het roemruchte verleden terugzien is het onooglijke Kick Smit-pleintje dat onlangs na veel getouwtrek zijn naam kreeg.' En de nieuwe wethouder Sport is ook niet iemand die echt zijn wortels in de sport heeft. Van Zielt is van plan een inventarisatie te maken van alles wat er op sportgebied beschikbaar is in zijn collectie. Hij wil op grond hiervan richtlijnen opstellen voor de werving van nieuw materiaal, zodat voorkomen kan worden dat waardevol materiaal verloren gaat of niet meer toegankelijk is. Ook Jeroen van Oss, die in Amsterdam verantwoordelijk is voor de acquisitie van sportarchieven, voorziet dat archieven verloren gaan. Verder wijst hij erop dat veel archiefinstellingen niet beschikken over voldoende deskundigheid, capaciteit of financiële middelen om de archivering van sportmateriaal structureel aan te pakken. Zo heeft het Amsterdamse gemeentearchief geen geld en menskracht

beschikbaar om het materiaal te inventariseren dat beschikbaar kwam bij de renovatie van het Olympisch Stadion.

HARDE WERKELIJKHEID

De historicus P. Klep, die onderzoek deed naar de omgang met archiefmateriaal in Nederland, maakt zich grote zorgen over de dreigende teloorgang van archieven. Nog geen maand geleden luidde Klep, die verbonden is aan de Katholieke Universiteit Nijmegen, in het RTL4-nieuws de noodklok. Hij deed een dringende oproep aan de Nederlandse overheid om zich sterker te bekommeren om de grote hoeveelheden archiefmateriaal die verloren dreigen te gaan. De overheid is naar zijn mening veel te weinig zorgvuldig bij het vernietigen van archiefmateriaal. Klep wijst erop dat de tendens is om alleen beleidsarchieven te bewaren. Veel materiaal over de werkelijkheid van alledag dreigt te verdwijnen. Ook in de sport zal veel materiaal van sportorganisaties en sportverenigingen niet bewaard blijven, als er niets ondernomen wordt. Klep is warm voorstander van een landelijke inventarisatie van de situatie van sportarchieven en vindt dat het nodig is dat er duidelijke richtlijnen komen voor lokale archieven: 'Het gevaar dreigt immers dat lokale instellingen die een actief acquisitiebeleid voeren ondergesneeuwd raken in het materiaal'. Dat archiefmateriaal is er gelukkig nog in overvloed, veelal op winderige zolders of in vochtige kelders, maar... de vuilnisbak lonkt.

Stichting de Sportwereld ziet het als een van haar taken om de teloorgang van sportarchieven te voorkomen. Daarom is Stichting de Sportwereld begonnen met een inventarisatie-onderzoek sportarchieven om de stand van zaken van sport-historisch bronnenmateriaal en sport-archivering in Nederland in kaart te brengen. Op grond van de resultaten van dit onderzoek kan een strategie worden ontwikkeld om in de toekomst zorgvuldiger en meer gestructureerd met sporthistorisch bronnenmateriaal om te gaan. Voor het inventarisatie-onderzoek is inmiddels een subsidieaanvraag bij het ministerie van VWS ingediend.

BLUNDER KNAU

De Koninklijke Nederlandse Atletiek Unie heeft zich onlangs niet van haar beste kant laten zien. Tijdens de receptie vanwege het 75-jarig bestaan van de Amsterdamse atletiekvereniging AV'23 schonk directeur Kaufmann de jubilerende club een vaandel met daarop de inscriptie: AV'23 1913-1998. Op het feest van de vroeger zo roemruchte atletiekvereniging waren diverse coryfeeën aanwezig. Onder hen ook Wil van Beveren, in 1936 op de Olympische Spelen van Berlijn 6e op de 200 meter en een van de beste Nederlandse sprinters ooit.

OLYMPISCHE ACADEMIE

Zoals ieder jaar zal NOC*NSF ook dit jaar weer een bijeenkomst organiseren ter wille van de Olympische Beweging. Het thema luidt: 'Olympische Beweging bij de tijd!!!??' Ingegaan zal worden op de historische en hedendaagse betekenis van de Olympische Beweging. De bijeenkomsten van de Nationale Olympische Academie zijn in het bijzonder bedoeld voor (aankomend) sportkader, veelal studenten, maar staan ook open voor andere belangstellenden. De bijeenkomst vindt plaats op woensdag 25 november in het hoofdgebouw van het Nationaal Sportcentrum Papendal. Aanvang 9.30 uur. Toegang: gratis. Opgave is mogelijk door te bellen naar NOC*NSF, Christel ten Dam of José Jansen: 026-4834658.

SPORTHISTORIE OP HET WEB

Surf naar: <http://nassh.uwo.ca/jsh-pur.html>. Voor info over het tijdschrift Journal of Sport History. <http://ifs.sport.uni-goettingen.de/ifs/historie.htm>, biedt gegevens over een onlangs in het Duitse Göttingen gehouden congres over nieuwe theorieën en methoden in de sportgeschiedenis.

Vijf vragen aan... Jurryt van de Vooren

woonplaats: Amsterdam

opleiding: Politicologie/Nieuwste Geschiedenis (UvA)

beroep: sporthistoricus/freelance journalist

1. WAT WAS UW EERSTE CONTACT MET DE SPORTGESCHIEDENIS?

Het schrijven van mijn afstudeerscriptie in 1996 over het sociale leven van Feyenoord in de periode 1933-1948.

2. WAT IS UW EIGEN BIJDRAGE AAN HET SPORTHISTORISCH ONDERZOEK?

Eerdergenoemde scriptie en artikelen in onder andere Het Parool, (wijlen) het voetbalblad Hattrick en een jubileumboek van stadion De Kuip. Ook geef ik de digitale nieuwsbrief 'Uit het veld' over de laatste ontwikkelingen in de sportgeschiedenis uit. (gratis abonneren via e-mail: jurryt@xs4all)

3. WAT ZIJN DE BESTE SPORTHISTORISCHE BOEKEN DIE U GELEZEN HEBT?

'Het Nederlands Elftal 1905-1989' van Matty Verkamman, omdat daar zowel het cijfermateriaal als beschouwende en analytische artikelen in te lezen zijn. Verder 'Voetbal als oorlog' van Simon Kuper, omdat daar op een bijzonder leesbare manier wordt in gegaan op de relaties tussen sport, politiek en maatschappij.

4. WAT VINDT U BELANGRIJKE TE BESTUDEREN THEMA'S OP SPORTHISTORISCH GEBIED?

Dat interesseert me niet, zolang er maar wat gebeurt. Ik zie liever iets in de praktijk misgaan, dan dat er tijd verspild wordt over de vraag wat wel en wat niet.

5. HOE ZIET U DE TOEKOMST VOOR DE SPORTGESCHIEDENIS?

Erg goed, tenminste als we inzien dat het geklaag over wat er allemaal nog niet is gedaan en hoeveel we op de rest van de wereld achterlopen weinig helpt. Die tijd en energie had tenslotte in een onderzoek gestoken kunnen worden.

REDACTIONEEL

De Sportwereld, nieuwsbrief van Stichting de Sportwereld, geeft informatie over activiteiten van de Stichting. Daarnaast bevat de nieuwsbrief artikelen interviews, boekbesprekingen en ander nieuws over de geschiedenis en achtergronden van de sport. Stichting de Sportwereld stelt zich ten doel: het bevorderen en uitvoeren van onderzoek naar de geschiedenis en achtergronden van de sport. Zij tracht dit doel te bereiken door het organiseren van bijeenkomsten (lezingen, studiedagen en werkgroepen), door het vervaardigen van publicaties (nieuwsbrieven en boeken) en door het leggen van contacten tussen beoefenaars van en geïnteresseerden in de geschiedenis en achtergronden van de sport.

HET BESTUUR VAN STICHTING DE SPORTWERELD

bestaat uit:

Pieter Breuker,
Wilfred van Buuren
(secretaris),
Nico van Horn,
Peter-Jan Mol
(penningmeester),
Susan Smit,
Theo Stevens,
Oscar Steens (voorzitter)
Sjoerd van Tiel.

GEDENKPLAAT VOOR JAAP EDEN OP MUSEUMPLEIN?

Begin 1893 verzond het bestuur van de Nederlandschen Schaatsenrijdersbond het volgende gelukstelegram naar prinses Wilhelmina: "Namens de Nederlandschen Schaatsenrijdersbond heb ik de eer Uwe majesteit kennis te geven, dat het Meesterschap der Wereld op de banen der Amsterdamsche IJclub, door J. Eden uit Haarlem op schitterende wijze gewonnen is." Dit eerste officiële wereldkampioenschap hardrijden op de schaats vond plaats op vrijdag 13 en zaterdag 14 januari 1893. De plaats van handeling was het 'terrein van de Amsterdamsche IJclub, gelegen tussen het Rijksmuseum en het Concertgebouw'. Hiermee wordt niet anders bedoeld dan het huidige Museumplein, waar in het verleden veel sport op topniveau werd bedreven.

Voor Stichting de Sportwereld is de herinrichting van dit historische plein die momenteel plaatsvindt, het moment om aandacht te schenken aan het sportieve verleden van het Museumplein en aan de beroemde Nederlandse sportman Jaap Eden. De Stichting is van mening dat de eerste wereldkampioen schaatsen een gedenkplaat verdient op de nieuw aan te leggen schaatsvijver op het Museumplein. Hiertoe heeft de Stichting inmiddels een verzoek ingediend bij de voorzitter van het Dagelijks Bestuur van stadsdeel Zuid/de Pijp. Een reactie is nog niet vernomen, maar het zou mooi zijn als de gemeente het historisch belang van Jaap Eden voor de Nederlandse sportgeschiedenis in de vorm van een gedenkplaat zal erkennen. (SS)

DE SPORTWERELD NU 10X PER JAAR!

HET VOLGENDE NUMMER VAN DE SPORTWERELD (9) VERSCHIJNT OP 5 DECEMBER

COLOFON

De Sportwereld is een uitgave van Stichting de Sportwereld.

Redactie: Wilfred van Buuren, Peter-Jan Mol, Susan Smit, Oscar Steens en Sjoerd van Tiel. Redactieadres: Stichting de Sportwereld, Postbus 11781, 1001 GT Amsterdam. Telefoon: 020-6928903. Abonnementen: de Sportwereld verschijnt tien keer per jaar. De Nieuwsbrief is alleen beschikbaar voor abonnees en medewerkers van Stichting de Sportwereld. Contributie per jaar: abonnees en medewerkers f 30,- studenten f 25,- instellingen f 40,-. U kunt abonnee of medewerker worden door uw contributie over te maken via bank of giro: ABN-AMRO rekening 62.01.45.323 t.n.v. Stichting de Sportwereld, Amsterdam. Overgave uit deze uitgave is toegestaan met toestemming van de redactie.

**SURF NAAR DE WEBSITE VAN STICHTING DE SPORTWERELD:
[HTTP://MEMBERS.XOOM.COM/SPORTWERELD](http://members.xoom.com/sportwereld)**